Місячний Економічний Моніторинг України

№12 (170), грудень 2014 року

Резюме

Тема місяця: Порядок денний реформ

Політика: 27 листопада розпочала роботу нова Верховна Рада. П'ять проєвропейських партій, які перемогли на виборах 26 жовтня, створили коаліцію у складі конституційної більшості депутатів парламенту.

Реальний сектор: Реальний ВВП скоротився на 5,3% дпр в третьому кварталі 2014 року через суттєве падіння внутрішнього попиту.

Енергетичний сектор: На початку грудня Україна відчула значну нестачу електроенергії через такі фактори, як: дефіцит енергетичного вугілля на ТЕС, низький рівень води на ГЕС та ремонт на Запорізькій АЕС.

Сільське господарство: Врожай зернових, ймовірно, буде трохи вищим, ніж у близько 62 млн т минулого року (без врахування Криму та зони конфлікту на Сході).

Зовнішній сектор: Дефіцит фінансового рахунку та рахунку операцій з капіталом склав 2,8 млрд дол. США, що передусім було спричинено погашенням Нафтогазом єврооблігацій на суму 1,6 млрд дол.

Фіскальна політика: Уряд не зможе виконати оптимістичний план доходів Державного бюджету, що передбачає зростання доходів на 11% у 2014 році.

Соціальна політика: Уряд вирішив зупинити всі виплати жителям окупованих територій, включно із заробітними платами, пенсіями та соціальною допомогою.

Ринок праці: У жовтні 2014 року реальна заробітна плата зменшилася на 11,2% дпр у зв'язку з дефіцитом фінансових ресурсів в компаніях та заходами фіскальної консолідації на фоні зростаючої інфляції.

Монетарна політика: У листопаді споживча інфляція перевищила 20% дпр вперше з лютого 2009 року.

Обмінний курс: В листопаді НБУ припинив зусилля по утриманню курсу гривні на позначці 13 грн за дол. США, і в результаті гривня ослабла до 16 грн за дол. США.

Державний борг: У середині листопада – на початку грудня уряд отримав чергові два транші в рамках двох програм ЄС з надання Україні макрофінансової допомоги.

Тема місяця: Порядок денний реформ

ФІСКАЛЬНА КОНСОЛІДАЦІЯ ЯК ОСНОВА СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Олександра Бетлій, Віталій Кравчук

Економічна криза в Україні триває: відповідно до консенсус-прогнозу реальний ВВП скоротиться цього та наступного 2015 року. Повернення до економічного зростання залежатиме від успіху реформ, які відкладали багато років. Широкий порядок денний реформ включає зміни в усіх сферах, зокрема, в обороні та безпеці, податковій системі, енергетиці та інших інфраструктурних секторах, охороні здоров'я та освіті. На сьогодні вже є два документи, які визначають план реформ: Коаліційна угода (КУ) та Програма уряду (ПУ). Ці документи передбачають подібні (але не однакові) заходи. Ми окреслимо основні очікувані зміни в українській економіці.

Забезпечення стійкої фіскальної ситуації – це перше питання порядку денного. Уряд повинен продовжити заходи фіскальної консолідації, оскільки цього року дефіцит сектору державного управління включно з Нафтогазом за оцінкою перевищить 10% від ВВП і державний борг наблизився до позначку 70% від ВВП. Зокрема, Програма уряду передбачає амбіційний план зниження видатків сектору державного управління на 10% у 2015-2016 роках (в КА передбачено зменшення бюджетних видатків на 25%). Це вимагає широкий спектр заходів з боку як доходів, так і видатків.

У сфері формування бюджетних доходів уряд планує знизити кількість податків з 22 до 9. Крім того, за оцінкою надходження від ПДФО зростуть завдяки легалізації заробітних плат, якій сприятимуть поступове зменшення ставки єдиного соціального внеску (ЄСВ) з 41% до 15% (або 23% відповідно до КУ) і підвищена відповідальність за виплату заробітних плати «в конверті». Водночас досягнення легалізації заробітних плат може стримуватись переходом до більш прогресивної ставки ПДФО. Уряд повинен врахувати, що легалізація заробітної плати вимагає часу. Отже, зниження ставки ЄСВ може призвести до більшого дефіциту фондів загальнообов'язкового соціального страхування, передусім Пенсійного фонду, що вимагатиме вищих бюджетних трансфертів цим фондам. Також до бюджету можуть надійти вищі надходження від приватизації, які спрямовують на фінансування бюджетного дефіциту. Зокрема, в найближчому майбутньому уряд планує знизити кількість підприємств, які не підлягають приватизації (з 1500 до 1200 відповідно до ПУ та до 500 відповідно до КУ). Іншим джерелом додаткових доходів бюджету може стати заплановане поліпшення адміністрування ПДВ (прийнятий механізм електронного адміністрування ПДВ викликає багато зауважень в підприємців) та вдосконаленню регулювання з трансферного ціноутворення. ПУ також передбачає перевірку всіх монополій Антимонопольним комітетом. Водночас очікувані результатів цих перевірок поки що невідомі (можливими результатами можуть бути вища конкуренція, нижчі ціни).

В більш тривалій перспективі економічне зростання, а отже і додаткові бюджетні доходи, повинні бути забезпечені поліпшенням інвестиційного клімату за рахунок скасування непотрібних дозволів, ліцензій та державних контрольних функцій та зниження корупції. Для підтримки розвитку малих та середніх підприємств (МСП) ставку єдиного внеску планують знизити вдвічі. Крім того, буде заборонено перевірки МСП. Це створить великі стимули для більших підприємств формувати МСП і виходити із загальної системи оподаткування, але не зрозуміло, чи такі кроки справді зможуть сприяти економічному зростанню.

Одним із пріоритетів визначено регіональний розвиток та децентралізацію. КУ пропонує надавати всі капітальні трансферти регіонам через Державний фонд регіонального розвитку. Буде впроваджено більшу децентралізацію зобов'язань та фінансування. Місцеві органи влади за оцінкою матимуть більше обов'язків (зокрема в сфері навколишнього середовища, спорту, культури, музеїв, окремих функцій з соціального захисту, муніципальної поліції), які буде підтримано фінансовими ресурсами. Зокрема, в КУ передбачено, що частку податку на прибуток та ПДФО буде залишено на місцях. Додаткові надходження в місцеві бюджети буде забезпечено розширенням бази оподаткування податку на нерухомість, яка включатиме всю житлову та комерційну нерухомість, тоді як на сьогодні оподатковують тільки велику житлову нерухомість.

Заходи з боку видатків можна розділити на дві групи: із зниження видатків за рахунок звуження державних функцій/виплат та за рахунок більшої ефективності використання коштів. Уряду варто розпочати з забезпечення фіскальної прозорості і включити витрати на «рекапіталізацію» банків і субсидування енергетичного сектору (Нафтогазу) до складу бюджетних видатків і відповідно до дефіциту бюджету. Також потрібно формально визнати, що неможливо профінансувати освіту, охорону здоров'я та сільське господарство на законодавчо затверджених рівнях (по відношенню до ВВП), а також надати всі чинні субсидії та пільги.

Найбільше джерело для зниження видатків та збільшення їх ефективності полягає в зниженні субсидії Нафтогазу та їх заміщення соціальними видатками на прямі субсидії вразливим домогосподарствам. Це знизить стимули до корупції та сприятиме ефективності видатків на соціальний захист.

Наступними в черзі на скорочення будуть постійні поточні видатки, зокрема, соціальні виплати. Уряд планує забезпечити вищу адресність соціальної допомоги і монету звати окремі негрошові пільги, що є давно очікуваним кроком. На сьогодні більшість пільг надаються не в грошовій формі різним групам населення (їх було запроваджено у 1990х роках як компенсацію за низьку заробітну плату в бюджетних секторах та незначні суми соціальної допомоги), тоді як покриття єдиною адресною програмою

соціальної допомоги – грошовою виплатою малозабезпеченим сім'ям – залишається низькою через дуже суворі вимоги до рівня доходу. Нещодавно житлово-комунальні субсидії стали більш адресними через вищі суми відшкодування витрат на комунальні послуги саме для бідних домогосподарств. Зміни в програмах соціального захисту є необхідними, але їх потрібно доповнювати розширенням грошової допомоги малозабезпеченим сім'ям через збільшення порогу отримання цієї допомоги. В середньостроковому періоді варто розглянути можливість об'єднання програми допомоги малозабезпеченим сім'ям та житлово-комунальних субсидій в одну програму соціального захисту вразливих домогосподарств.

Для обмеження зростання пенсійних виплат уряд може обмежити індексацію пенсій у 2015 році, оподаткувати високі пенсії та змінити правила нарахування «спеціальних» пенсій. Водночас запровадження другого рівня пенсійного забезпечення, а саме накопичувальної пенсійної системи, є передчасним, зважаючи на нестійку фінансову ситуацію в Пенсійному фонді, а також нещодавній досвід великих втрат накопичувальних пенсійних фондів під час фінансової кризи зокрема в країнах Центральної Європи.

Уряд також планує зменшити розмір державного сектору через об'єднання окремих центральних органів виконавчої влади та зниження кількості державних службовців та бюджетних працівників. На сьогодні залишається незрозумілим, як буде впроваджено цей процес. На нашу думку, уряду потрібно скасувати дублюючі та непотрібні функції в міністерствах та інших органах. Варто вивчити ідею об'єднання Міністерства соціальної політики та Міністерства охорони здоров'я. Міністерство економічного розвитку та торгівлі повинне відповідати за процес дерегуляції та сприяння інвестиціям. Зниження кількості дозволів та ліцензій, а також перехід до електронного урядування також допоможе уряду скоротити видатки на оплату праці в державному управлінні.

Водночас уряду потрібно обережно підходити до питання підвищення ефективності видатків на охорону здоров'я та освіту, включно із фінансуванням оплати праці. Ці кроки потрібно впроваджувати в рамках комплексних реформ, при чому увагу варто зосередити на оплаті праці бюджетних працівників саме з урахуванням обсягу і результатів їх роботи.

Крім того, можна заощадити бюджетні кошти на реформі Академії наук, що залишилась переважно незмінною з часів Радянського Союзу. Міністерства не повинні мати власних дослідних інститутів, але повинні замовляти дослідницькі роботи на відкритих тендерах. «Відомчі» медичні заклади, (підпорядковані різним центральним органам виконавчої влади, Укрзалізниці та іншим державним компаніям), повинні бути інтегровані в загальну систему охорони здоров'я, що також потребує реформування.

Коаліційна угода та Програма уряду передбачають впровадження медичної реформи. Буде розширено надання медичної допомоги на первинному рівні, тоді як спеціалізовані медичні заклади буде консолідовано. Медичні заклади отримають більшу автономність, що необхідно для підвищення їх ефективності. Принципи фінансування системи охорони здоров'я за планами буде змінено з «фінансування ліжок» на фінансування наданої медичної допомоги, що є нагальною і важливою зміною, яка сприятиме збільшенню ефективності бюджетних видатків. Уряд також планує запровадити загальнообов'язкове медичне страхування, що, на нашу думку, потрібно відкласти принаймні до часу, коли буде забезпечено правильне та ефективне функціонування системи охорони здоров'я.

Іншим заходом, що сприятиме підвищенню ефективності бюджетних видатків, є перехід до електронних державних закупівель. Система закупівель в Україні відома своєю високою корупцією та завищеною вартість. За оцінками Міністерства юстиції щорічні бюджетні втрати від непрозорих державних закупівель становить 150 млрд грн, що є завищеною, оскільки заплановані річні видатки державного т а місцевих бюджетів на товари і послуги на цей рік становлять 128 млрд грн, але вказує на можливості до суттєвих заощаджень в цій сфері. Отже, вдосконалення державних закупівель, а також зусилля уряду зменшити розмір державного сектору можуть допомогти уряду заощадити більше коштів, ніж урізання соціальної допомоги.

Водночас уряд не приділяє достатньо уваги видаткам на економічну діяльність, тобто державній допомозі суб'єктам господарювання. На нашу думку, уряду варто використати «вікно можливостей» і реформувати державну допомогу швидше, ніж планували раніше. Зокрема, потрібно переглянути або повністю скасувати допомогу вугільному сектору. Це передусім пояснюється очікуваним переходом до ринкового ціноутворення на вугілля. Державну допомогу іншим секторам, зокрема, сільському господарству, варто також ретельно переглянути, щоб відмовитись від неефективних видатків.

Отже, програмні документи (ПУ та КУ) містять ряд кроків, які сприятимуть фіскальній консолідації, але деякі з них можуть мати зворотний ефект особливо в умовах аврального впровадження. Також важливі проблеми лишились поза рамками Програми уряду. Тому потрібно сподіватись, що на стадії планування дій на 2015 рік ці недоліки будуть виправлені.

Водночас, фіскальна консолідація та реформи державного сектору – це лише перший крок до забезпечення сприятливого інвестиційний клімат та стійке економічне зростання. Уряду потрібно провадити ефективні антикорупційні заходи, реформу прокуратури та судової системи. Лише комплексний підхід зможе допомогти повернутись до економічного зростання.

Місячний Економічний Моніторинг України

Політика: Проєвропейська коаліція сформувала наполовину технократичний уряд

Уряд. 27 листопада розпочала роботу нова Верховна Рада. П'ять проєвропейських партій, які перемогли на виборах 26 жовтня, створили коаліцію у складі конституційної більшості депутатів парламенту (до неї увійшли 302 з 422 обраних депутатів). Коаліція заявила, що її головною метою є проведення реформ, спрямованих на відновлення економічного зростання в Україні. При цьому реформи мають базуватися на Угоді про асоціацію між Україною та ЄС. 2 грудня коаліція сформувала новий уряд, головою якого знову став Арсеній Яценюк. «Блок Петра Порошенка» отримав 8 із 20 посад в уряді; партія «Народний фронт» здобула 5 посад (у тому числі посаду прем'єр-міністра); партії «Самопоміч», «Батьківщина» та Радикальна партія отримали відповідно 2, 2 та 1 посаду (на посади Міністра закордонних справ та Міністра оборони, кандидатури подає Президент).

Однак партії віддали майже всі портфелі міністрів, які відповідають за економіку, політично незаангажованим професіоналам, переважно інвестиційним банкірам. Професіонали отримали 6 місць в уряді, в тому числі посади Міністра фінансів, Міністра економічного розвитку і торгівлі, а також міністра енергетики та вугільної промисловості. Крім того, три із цих шести посад були віддані іноземцям. Залучення представників приватного сектору може розглядатися як крок, покликаний полегшити отримання зовнішньої фінансової допомоги, а також надати поштовх реформам, які мають відновити економічне зростання. З іншого боку, це також може бути спробою учасників коаліції перекласти політичну відповідальність за наявну економічну кризу. Враховуючи кризу, а також загальну політичну нестабільність, є ризик, що призначений уряд довго не працюватиме.

Війна на Сході. У листопаді у Донецькій та Луганській областях продовжувався військовий конфлікт низької інтенсивності. Підтримувані Росією бойовики та російські війська продовжували здійснювати атаки на українські війська, в тому числі використовуючи артилерію та ракети. Але нападникам не вдалося змінити лінію фронту. За даними Організації Об'єднаних Націй, станом на 25 листопада кількість загиблих в результаті конфлікту досягла 4 356 осіб (на 29 жовтня їх було 4 035, а на 21 вересня — 3 543; це означає, що середня кількість жертв у листопаді була такою ж, як і в жовтні). Мала результативність безперервних атак на українські війська, а також зростання економічних складностей у Росії дозволяють припустити, що ймовірність великомасштабної війни між Росією і Україною зменшилася. Але військовий конфлікт низької інтенсивності, ймовірно, не завершиться у найближчі місяці.

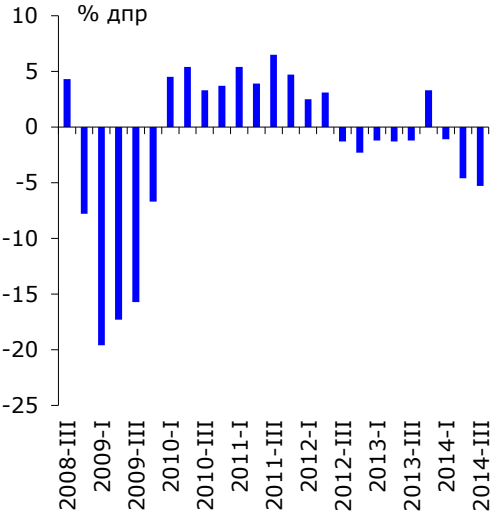
МВФ. 11-25 листопада технічна місія МВФ відвідала Київ для підготовки другого огляду виконання Угоди стенд-бай між Фондом та Україною. Місія обговорила економічну політику України з вищими посадовими особами країни. Очікується, що змістовне обговорення програми МВФ відбудеться у грудні. Україна, найвірогідніше,отримає зведений третій та четвертий транші позики МВФ (на загальну суму 1 829,3 млн СПЗ тобто близько 2,7 млрд дол. США або) у січні 2015 року. Раніше очікувалося, що позика буде виділена у грудні цього року.

Реальний сектор: Стрімке падіння споживання

ВВП. Реальний ВВП скоротився на 5,3% дпр у третьому кварталі 2014 року (за оперативною оцінкою Держстату падіння становило 5,1% дпр). З боку попиту суттєво знизився внутрішній попит. Падіння реального наявного доходу домогосподарств, купівля готівкової іноземної валюти та чиста виплата кредитів спричинили падіння реального приватного кінцевого споживання на 13,2%

Населення: 45,5 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 24%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 8%
Інвестиції/ВВП: 21%
Експорт: Росія 25%, ЄС 28%
Імпорт: Росія 22%, ЄС 35%

Динаміка реального ВВП

Джерело: Держстат

Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

дпр. Реальне нагромадження основного капіталу впало на 29,9% дпр внаслідок обмеженого фінансування та скасування інвестиційних планів. Реальний чистий експорт мав додатній внесок до економічного зростання, оскільки реальний імпорт впав на 32,2% дпр, тоді як реальний експорт знизився на 19,3% дпр.

З боку виробництва, реальна валова додана вартість (ВДВ) впала майже в усіх секторах. Військовий конфлікт на Східній Україні, низький внутрішній та зовнішній попит та торговельні протистояння з Росією призвели до зниження реальної ВДВ в переробній промисловості на 15,2% дпр. Реальна ВДВ в будівництві скоротилась на 26,1% дпр внаслідок обмеженого фінансування та високого фіскального тиску. Нижче приватне кінцеве споживання та промислове виробництво призвели до падіння реальної ВДВ у торгівлі та транспорті. Водночас реальна ВДВ у сільському господарстві зросла на 25,9% дпр через ефект статистичної бази. Вищі видатки на оборону та безпеку пояснюють зростання реальної ВДВ в державному управлінні та обороні та 8,3% дпр.

Галузеві тенденції. В жовтні промислове виробництво скоротилось на 16,3% дпр у зв'язку з військовим конфліктом на сході України. Водночас, обсяг виробництва збільшився на 7,5% порівняно з попереднім місяцем, оскільки окремі компанії в регіоні змогли відновити виробництво або ж відновили надання статистичної звітності.

Видобуток у добувній промисловості скоротився на 24,9% дпр. Обсяг видобутого кам'яного вугілля скоротився на 60,5% дпр, оскільки діяльність більшості шахт було зупинено у зв'язку з військовим конфліктом.

Обсяг виробництва переробної промисловості скоротився на 12,4% дпр. Зокрема, виробництво в металургійній галузі скоротилось на 22,6% дпр, у той час як хімічна промисловість скоротилась на 10,6% дпр. Продукція машинобудування скоротилась на 26,1% дпр, оскільки виробництво легкових автомобілів і локомотивів скоротилось більш ніж вдвічі через зменшення попиту. Водночас, виробництво харчових продуктів (за виключенням тютюнових виробів і напоїв) виросло на 7,0% дпр насамперед через ранній початок переробки цукрових буряків на цукор.

Обсяг роздрібної торгівлі зменшився на 6,8% дпр у січні-жовтні 2014 року, що відображає скорочення особистого кінцевого споживання.

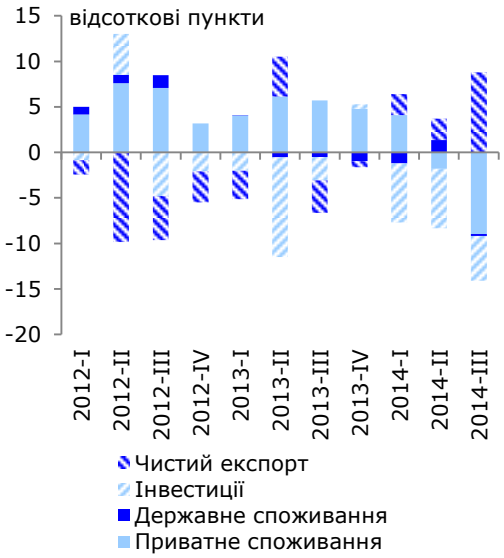
У жовтні обсяг будівництва скоротився на 31,6% дпр у зв'язку з військовим конфліктом на сході України, фінансовими обмеженнями компаній і низьким рівнем фіскальних капітальних видатків.

Агропромислове виробництво у жовтні скоротилось на 21,5% дпр у зв'язку з високою статистичною базою. А саме, у 2013 році через дощі збір урожаю почався пізніше ніж зазвичай.

Енергетика. Україна в енергетичній кризі

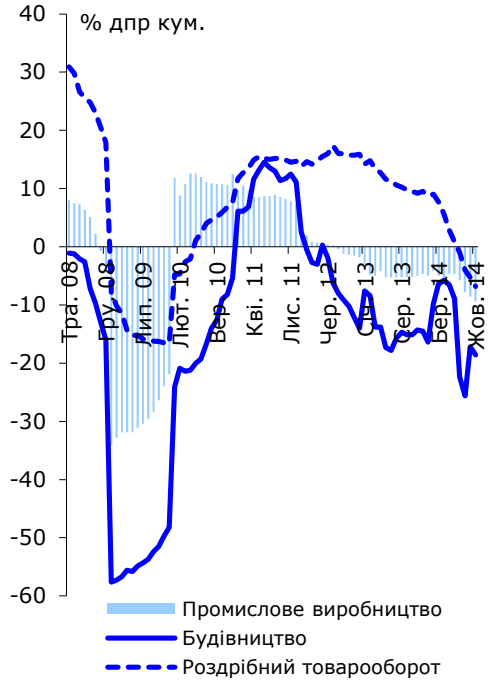
Електроенергія. На початку грудня в Україні сформувалась значна нестача електроенергії. Це сталось через ряд факторів: дефіцит енергетичного вугілля на ТЕС, низький рівень води на греблях ГЕС та ремонт на Запорізькій АЕС. В результаті дефіцит електроенергії сягнув 3000-3500 МВт, що викликало відключення електроенергії в різних частинах країни. Станом на 10:00 2 грудня споживання електроенергії в України складало 25200 МВт, що на 11% більше, ніж попереднього року. Таке зростання можна пояснити більшим споживання електроенергії населенням, яке використовує електроенергію для обігріву. За січень-вересень 2014 року частка населення в загальному споживанні електроенергії збільшилась з 27% до 28,5%, в той час як частка промисловості скоротилась з 46,7% до 45,9%. Для стабільного виробництва електроенергії цієї зими Україні потрібно вирішити проблеми з постачанням вугілля. Інакше подальші відключення електроенергії будуть неминучі.

Внески до зростання реального ВВП

Джерело: Держстат

Тенденції реального сектору

Примітка: з квітня 2014 р. дані не включають Крим
Джерело: Держстат

Ринок електроенергії

Джерело: Міністерство енергетики та вугільної промисловості

Вугілля. Уряд намагається вирішити проблему дефіциту вугілля шляхом закупівлі вугілля з Росії, Австралії та ПАР, а також доставки вугілля з Донбасу. Останнє стане можливим після ремонту залізничних шляхів біля залізничного вузла Дебальцеве на сході України. Станом на 2 грудня на складах ТЕС України знаходилось 1,3 млн тон вугілля, що в три рази менше, ніж рік тому.

Аграрний сектор: Високий врожай зернових

Станом на кінець листопада, зернові і зернобобові культури було зібрано на площі 14,5 млн га (98% посівної площі) при середній врожайності у 43,3 ц/г. Найвищу врожайність на рівні близько 60 ц/г продемонстрували Хмельницька, Вінницька, Київська, Сумська та Черкаська область. Врожай зернових, ймовірно, буде трохи вищим, ніж у близько 62 млн т минулого року (без врахування Криму та зони конфлікту на Сході). Вже експортовано близько 15 млн т зерна (за період з липня по листопад), включаючи 7 млн т пшениці, 3 млн т ячменю і 4 млн т кукурудзи.

Зовнішній сектор: Великий дефіцит фінансового рахунку спричинений погашенням єврооблігацій

Дефіцит поточного рахунку у жовтні залишився на рівні 0,6 млрд дол. США. Дефіцит торгівлі товарами розширився до 0,6 млрд дол. США через пришвидшення падіння експорту. Торгівля послугами була збалансованою, оскільки, з одного боку, зменшення туристичних потоків було компенсовано більшими надходженнями від телекомунікаційних послуг, а, з іншого боку, імпорт за статтею подорожі продовжував скорочуватись.

Експорт товарів скоротився на 24,8% дпр через військовий конфлікт на Донбасі та торговельні суперечки з Росією. Експорт мінеральної продукції впав на 43,1% дпр, оскільки виробники залізної руди та кам'яного вугілля переорієнтувались на задоволення внутрішнього попиту. Обмежений доступ до російського ринку призвело до скорочення експорту продукції машинобудування на 40,4% дпр. Продовження скорочення експорту хімічної продукції (на 28,3%) пояснювалось призупиненням функціонування компаній, що знаходяться на окупованих територіях Східної України, а також забороною Уряду виробникам мінеральних добрив використовувати природній газ вітчизняного видобутку до кінця опалювального сезону (вони мають імпортувати його самостійно).

Водночас експорт харчової та металургійної продукції виріс на 2% дпм. Зокрема, експорт харчової продукції виграв від автономних торговельних преференцій ЄС, які в основному сприяли експорту на жири й олії та м'ясну продукцію, а також від високого урожаю зернових.

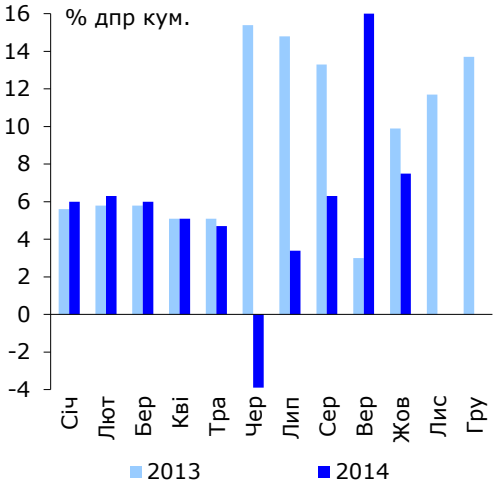
У жовтні імпорт товарів лишався на рівні вересня. Проте, у річному вимірі він знизився на 38,8% через нижчий споживчий та інвестиційний попит та імпортозаміщення, спричиненим девальвацією гривні. Найбільш вразливими групами були харчова продукція та продукція машинобудування, вироби з дерева. Імпорт енергоносіїв знизився на 43,2% дпр, але у місячному вимірі спостерігався приріст на 10% через імпорт природного газу з Норвегії та вугілля з Південно-Африканської Республіки.

Дефіцит фінансового рахунку та рахунку операцій з капіталом склав 2,8 млрд дол. США, що передусім було спричинено погашенням Нафтогазом єврооблігацій на суму 1,6 млрд дол. США. Відтік готівкової валюти з банківської системи зріс до 0,5 млрд дол. США. У той же час, чистий притік ПІІ лишався слабким на рівні 0,2 млрд дол. США.

Фіскальна політика: Бюджетні показники не буде виконано

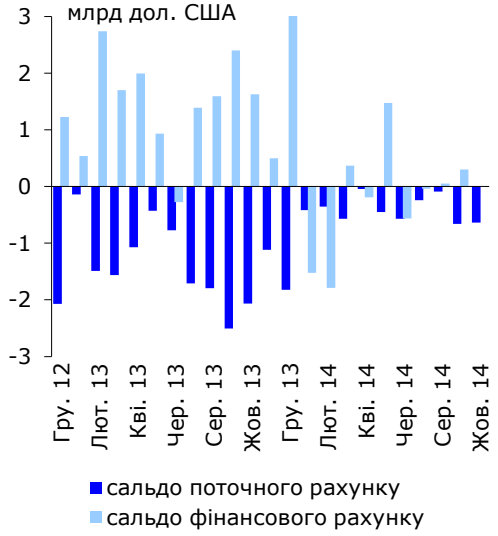
Примітка: *Державне казначейство звітує суми відшкодування ПДВ за рахунок випуску спеціальних ОВДП як готівкове відшкодування. На нашу думку, це не правильний підхід (натомість це відшкодування потрібно враховувати як скорочення*

Сільськогосподарське виробництво

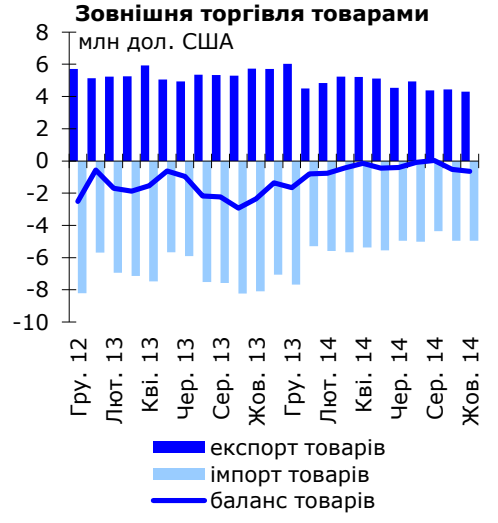

Джерело: Держстат

Платіжний баланс

Джерело: попередні оцінки НБУ

Зовнішня торгівля товарами

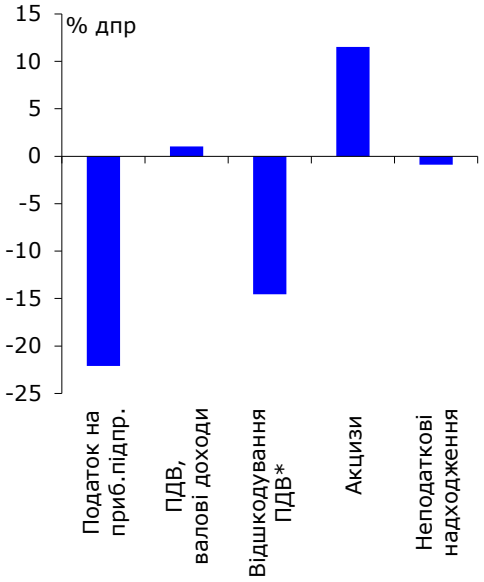

Джерело: попередні оцінки НБУ

заборгованості) і ми скорегували дані зі звітів Казначейства, щоб виключити вплив погашення заборгованості із відшкодування ПДВ на доходи бюджету.

Оперативні дані. За оперативними даними Державного казначейства сукупні надходження до Державного бюджету (до відшкодування ПДВ) у січні-листопаді зросли на 5,5% дпр. Вони збільшились більше, ніж на 10% дпр у листопаді через запровадження військового збору, підвищення ставок акцизів та сплати за користування надрами, а також знецінення гривні. Водночас доходи були на 6,8% або на 26,7 млрд грн нижчими, за планові. Цього року уряд навряд чи виконає оптимістичний бюджетний план, який передбачає збільшення доходів на 11%.

10 місяців. У січні-жовтні зростання доходів Державного бюджету сповільнилось до 4,6% дпр. Запровадження військового збору сприяло зростанню надходжень від ПДФО до Державного бюджету на 46,3% дпр, що було нижчим за план. Вищі ставки акцизів та знецінення гривні забезпечили збільшення доходів від акцизних зборів на 11,5% дпр. Водночас чисті надходження від ПДВ (без врахування відшкодування ПДВ за рахунок ОВДП) зросли на 7,3% дпр завдяки вищому ПДВ від ввезених товарів (що пояснюється знеціненням гривні) та меншими сумами відшкодування ПДВ. Водночас доходи від ППП скоротились на 22,1% дпр внаслідок гірших фінансових результатів компаній. Неподаткові надходження знизились на 0,9% дпр після росту на 42% дпр протягом першого півріччі, коли НБУ спрямував всю заплановану на рік суму свого прибутку до бюджету.

Зростання доходів Державного бюджету у січні-жовтні 2014 року

* Відшкодування ПДВ готівкою (без врахування ПДВ-облігацій)
Джерело: звіти Державного казначейства

Нижче, ніж заплановане, фінансування, а також проблеми із проведенням закупівель в сфері оборони і охорони здоров'я призвели до недовиконання Державних видатків (загальний фонд) на 6,6% або 20,9 млрд грн. Проблеми на Сході України пояснюють нижче за планове фінансування державної допомоги вугільному сектору. Капітальні видатки досягнули лише 33,4% від річного плану.

Дефіцит Державного бюджету досягнув 53,8 млрд грн, але залишився нижчим за план. Його було переважно профінансовано за рахунок зовнішніх запозичень (позики МВФ, ЄС та інших міжнародних офіційних донорів). Надходження від приватизації залишились низькими через скасування приватизації цього року. Тому уряд переглянув заплановані на 2014 рік надходження від приватизації з 17 млрд грн до 0,3 млрд грн.

Трансферт прибутку НБУ до бюджету

* план
Джерело: НБУ, Державне казначейство

Соціальна політика: Скасування соціальних виплат на Сході

Схід. Уряд вирішив скасувати всі виплати, включно із заробітними платами, пенсіями та соціальною допомогою, населенню, яке проживає на окупованій території. Це рішення пояснюють тим, що ці гроші можуть піти на фінансування військових угрупувань бойовиків в регіонів, а також потребою в оплаті газу та електроенергії, які постачають українські компанії в ці регіони. Для отримання соціальної допомоги і пенсій людям з відповідних територій потрібно зареєструватись на підконтрольних Україні територіях до 31 грудня. Для довідки: у 2013 році в Донецькій та Луганській областях проживали 2,1 млн пенсіонерів, річні пенсійні виплати яким становили 46 млрд грн.

2015 рік. За останніми офіційними повідомленнями уряд планує скоротити соціальну допомогу у 2015 році. Зокрема йдеться про запровадження адресності соціальної допомоги. Окремі пільги, які надають різним групам населення, може бути скасовано, тоді як інші монетизовано.

Ринок праці: Реальна заробітна плата зменшилася

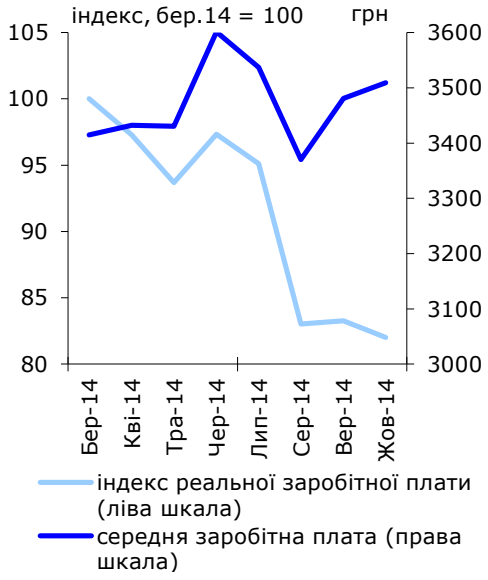
У жовтні 2014 року номінальна заробітна плата виросла лише на 6,4% дпр. Заробітна плата зменшилася на 11.2% дпр в реальному виразі через дефіцит фінансових ресурсів в компаніях та заходи фіскальної консолідації на фоні зростаючої інфляції.

Запровадження військового збору також зробило внесок до падіння реальної заробітної плати.

Середня заробітна плата в промисловості виросла всього на 6,4% дпр, що є трохи більшим за зростання мінімальної заробітної плати (6,2% дпр). Номінальна заробітна плата зросла у всіх галузях промисловості, окрім добувної. Найбільше зросла заробітна плата на підприємствах з виробництва електронної та оптичної продукції (на 19,7% дпр), в текстильній промисловості (на 17,4% дпр) та на поліграфічних підприємствах (на 12,5% дпр). Це, найвірогідніше, зумовлено збільшенням виробництва та підвищенням цін на їхню продукцію. Окрім цього, несподівано зросла заробітна плата на підприємствах хімічної промисловості (на 15,2% дпр). Незважаючи на закриття ряду підприємств на Сході, хімічні підприємства, що продовжили працювати, ймовірно, змогли скористатися зростанням цін на свою продукцію на 33,6% дпр у жовтні. Заробітна плата в добувній промисловості продовжила падати (на 3,0% дпр) внаслідок закриття шахт у зоні конфлікту.

Хороший урожай зернових та інших культур викликав зростання середньої заробітної плати у сільськогосподарському секторі на 7.6% дпр. Заходи з фіскальної консолідації продовжили стримувати зростання оплати праці в бюджетному секторі. Зокрема заробітна плата в сфері державного управління і оборони зросла на 2,0% дпр, заробітні плати освітян та медиків зросли на 3,4% дпр.

Середня заробітна плата*

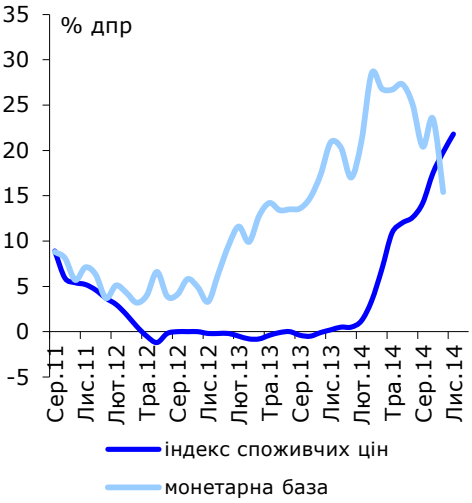

*не враховуючи АР Крим
Джерело: Держстат

Монетарна політика: Інфляція досягнула 21,8% дпр у листопаді

У листопаді споживча інфляція перевищила 20% дпр вперше з лютого 2009 року. Місячне зростання цін сповільнилось до 1,9% дпм, оскільки ціни на харчові продукти почали зростати повільніше. Це відображало падіння цін на цукор та фрукти, а також низький споживчий попит. Однак широке зростання цін, продовжувалось через подальше ослаблення гривні до долара в листопаді. Ціни на майже всі основні групи товарів та послуг, окрім продуктів харчування, зросли на 2-3% дпм. Через затримку початку опалювального сезону ухвалене в травні підвищення тарифів на опалення на 40% стало актуальним в листопаді.

Міжбанківський грошовий ринок в листопаді залишався високо фрагментованим оскільки деякі банки позичали кошти в НБУ під 17,5-20% річних, а інші - на міжбанківському ринку в середньому під 14-16% річних. Водночас ряд банків зберігали зайву ліквідність овернайт в НБУ під 7,5% річних. Це вказує на низьку довіру між банками. Загальні обсяги ліквідності в банківському секторі були суттєвими, і наявні ставки відображали політику НБУ та високі інфляційні очікування.

Динаміка ІСЦ та монетарної бази

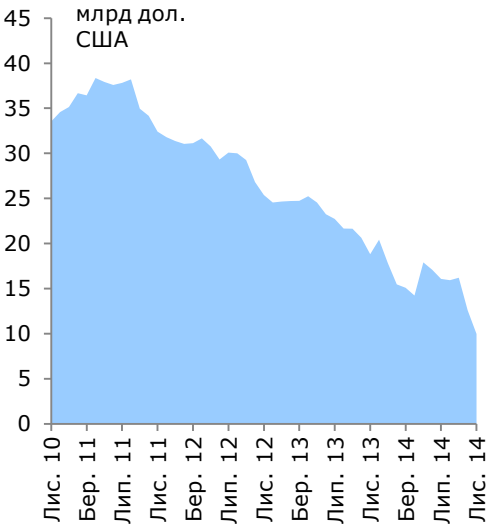

Джерело: Держстат, НБУ

Обмінний курс: Черговий епізод слабкої гривні

В листопаді НБУ припинив зусилля по утриманню курсу гривні на позначці 13 грн за дол. США, в результаті чого гривня ослабла до 16 грн за дол. США і надалі коливалась в проміжку 15-16 грн за дол. США. Однак девальваційні очікування зберігаються, що перешкоджає функціонуванню міжбанківського валютного ринку. Нове знецінення гривні більш ніж достатнє для збалансування торгових потоків, але ситуація з операціями за фінансовим рахунком платіжного балансу є складнішою.

Міжнародні резерви НБУ продовжили вражаюче падіння і сягнули 9,9 млрд дол. США в листопаді проти 16,4 млрд дол. США у вересні. Це відображало високі виплати за боргом в іноземній валюті та трансфери Нафтогазу, а зовнішні запозичення у жовтні та листопаді були мінімальними.

Міжнародні резерви НБУ

Джерело: НБУ

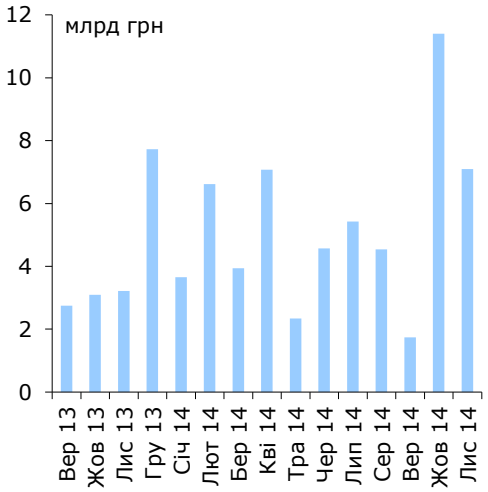
Державний борг: Отримані чергові транші зовнішньої фінансової допомоги

Внутрішній борг. У листопаді Міністерство фінансів розмістило на первинному ринку номіновані у гривні ОВДП на суму 7,1 млрд грн з середньозваженою дохідністю 16,4%. Частка п'яти- й

десятирічних облігації в загальному обсязі розміщення склала 67,0%. Крім того, уряд випустив десятирічні ОВДП на суму 7,5 млрд грн. (з 10,1 млрд дол. США, попередньо затверджених Кабінетом Міністрів), що були спрямовані на забезпечення фінансової підтримки Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Зовнішній борг. У середині листопада – на початку грудня уряд отримав чергові два транші в рамках двох програм ЄС з надання Україні макрофінансової допомоги (МФД) (на суму 260 млн євро та 500 млн євро, відповідно). Кредити були надані на десять та п'ять років відповідно. В цілому, станом на 1 грудня 2014 в рамках програм МФД Україна отримала 1,36 млрд євро (з 1,61 млрд євро). Фінансова допомога спрямована на підтримку структурних реформ для забезпечення стійкого економічного зростання та фінансової стабілізації. Останній транш МФД у розмірі 250 млн євро очікується в лютому 2015 року. Його надання залежатиме, в першу чергу, від результатів виконання Україною програми МВФ.

Обсяги розміщення ОВДП у грн (без врахування рекапіталізації)

Джерело: НБУ

Таблиці

Економічні Тенденції		IV 12	I 13	II 13	III 13	IV 13	I 14	II 14	Гру.	Січ.	Лют.	Бер.	Квіт.[к]	Тра.[к]	Чер.[к]	Лип.[к]	Сер.[к]	Вер.[к]	Жов.[к]	Лис.[к]
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	-1,8	-5,0	-5,3	-5,2	-4,7	-5,0	-4,7	-4,7	-5,0	-4,2	-5,0	-5,3	-4,6	-4,7	-5,8	-7,8	-8,6	-9,4	…
Будівництво (реальне, кум.)	% дпр	-13,8	-13,8	-17,8	-15,1	-14,5	-6,4	-8,9	-14,5	-16,4	-9,8	-6,4	-5,8	-6,5	-8,9	-22,4	-4,0	-17,2	-18,6	…
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	-4,5	5,8	15,4	3,0	13,7	6,0	-3,9	13,7	6,0	6,3	6,0	5,0	4,7	-3,9	3,4	6,3	16,0	7,5	…
Роздрібний товарооборот (реальне, кум.)	% дпр	15,9	13,4	11,2	9,8	9,5	7,7	0,8	9,5	8,8	9,0	7,7	5,6	2,9	0,8	-1,0	-4,0	-5,3	-6,8	…
Середня заробітна плата	грн.	3195	3085	3289	3331	3390	3245	3488	3619	3148	3189	3398	3432	3430	3601	3537	3370	3739	3754	…
ІСЦ	% дпр	-0,2	-0,8	-0,1	-0,5	0,5	3,4	12,0	0,5	0,5	1,2	3,4	6,9	10,9	12,0	12,6	14,2	17,5	19,8	21,8
ІВЦ	% дпр	0,3	0,2	-1,6	-0,9	1,7	3,9	15,9	1,7	1,9	3,3	3,9	6,1	8,8	15,9	22,5	24,2	26,9	25,9	32,8
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	1,0	-4,7	-7,1	-6,2	-5,2	-7,7	-6,5	-7,6	-12,2	-10,0	-6,8	-8,3	-6,4	-6,7	-6,8	-8,2	-9,1	-10,8	…
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	5,6	-0,8	-8,3	-4,1	-3,4	-14,7	-18,6	-5,8	-6,7	-13,6	-16,1	-19,9	-17,3	-17,3	-19,5	-22,4	-24,8	-26,3	…
Баланс торгівлі товарами (кум.)	млрд. дол. США	-20,5	-4,0	-7,1	-14,2	-19,6	-1,9	-0,6	-19,6	-0,8	-1,5	-1,9	-2,0	-2,2	-2,5	-2,7	-3,0	-3,6	-4,2	…
Поточний рахунок, на кінець періоду*	млрд. дол. США	-14,4	-3,1	-5,5	-11,4	-16,4	-1,3	-0,6	-16,1	-0,4	-0,8	-1,3	-1,2	-1,5	-1,9	-2,3	-2,7	-3,3	-4,0	…
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	24,5	24,7	23,2	21,6	20,4	15,1	17,1	20,4	17,8	15,5	15,1	14,2	17,9	17,1	16,1	15,9	16,4	12,6	10,0
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	6,4	9,9	13,4	14,8	20,3	28,5	25,1	20,3	17,0	21,0	28,5	26,8	26,7	27,3	25,1	20,4	23,5	15,4	13,8
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	20,8	16,2	15,4	15,3	16,5	18,5	17,5	17,4	15,1	20,3	20,0	17,5	17,9	17,2	16,1	16,8	16,2	16,3	16,7
Обмінний курс(міжбанківський), середній	дол. США	8,15	8,12	8,14	8,15	8,21	9,14	11,71	8,24	8,37	9,08	9,98	11,61	11,78	11,79	11,74	12,98	13,01	12,93	14,75
Обмінний курс(офіційний), середній	дол. США	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	8,86	12,71	7,99	7,99	8,65	9,92	11,64	11,64	11,81	11,76	12,95	13,02	12,95	14,70
Обмінний курс, середній	євро	10,37	10,55	10,44	10,58	10,87	12,14	13,71	10,94	10,92	11,80	13,69	16,08	16,00	16,04	15,93	17,25	16,83	16,43	18,36

Джерела: Держкомстат, НБУ, ICAP, власні розрахунки,
* Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: НБУ, попередні дані)
квартальні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)
** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)
[к] дані не включають окуповану територію АР Крим

Основні Економічні Показники		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Номінальний ВВП	млрд. грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1302,1	1408,9	1454,9
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	31,3	38,0	42,4	50,1	64,9	86,2	107,8	142,7	179,9	117,2	136,4	163,4	176,3	182,0
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,3	-14,8	4,1	5,2	0,3	0,0
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	10,2	-3,1	-21,9	11,2	7,3	-0,5	-4,7
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2	17,5	0,1	-1,0	17,5	-4,5	13,7
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	12,8	25,2	15,9	9,4	8,0	0,6	-0,3
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	16,6	22,3	12,3	9,1	4,6	-0,2	0,5
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5	35,5	6,5	20,9	19,0	3,7	-0,1
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3	23,0	14,3	18,7	14,2	0,3	1,7
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,9	9,5	10,7	24,0	42,6	7,5	13,2	27,5	33,8	-36,7	27,1	28,2	1,0	-5,2
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,0	35,5	38,6	-43,1	29,3	33,8	5,6	-3,4
Поточний рахунок	млрд. дол. США	1,5	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,3	-12,9	-1,9	-2,9	-9,3	-14,3	-16,4
Поточний рахунок	% ВВП	4,7	3,7	7,6	5,9	10,6	2,9	-1,5	-3,7	-7,2	-1,7	-1,7	-5,7	-8,1	-9,0
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	6,5	5,3	9,2	9,9	4,5	5,7	6,6	6,6	3,4
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,5	3,1	4,4	6,9	9,7	19,4	22,4	32,5	31,5	26,5	36,7	31,8	31,4	20,4
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,7	-1,1	-1,5	-2,4	-6,0	-1,8	-3,6	-4,4
Загальний державний борг	% ВВП	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	14,8	12,5	19,9	33,0	39,9	36,0	37,4	40,1
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	33,0	26,3	24,1	21,4	18,6	13,4	11,7	9,8	15,0	21,5	25,6	22,8	22,0	20,6
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46,0	31,5	4,4	15,8	6,3	6,4	20,3
Обмінний курс, середній	дол. США	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	5,3	7,8	7,9	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	7,7	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, середній	євро	5,0	4,8	5,0	6,0	6,6	6,4	6,3	6,9	7,7	10,9	10,5	11,1	10,3	10,6
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,1	4,7	5,5	6,7	7,2	6,0	6,7	7,4	10,9	11,7	10,6	10,5	10,3	11,0

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки
* "Мінус" означає дефіцит бюджету, без коштів на рекапіталізацію

Скорочення

дпк до попереднього кварталу
дпм до попереднього місяця
дпр до попереднього року
кум. кумулятивно

Квартальні тенденції

Національні рахунки		I 11	II 11	III 11	IV 11	I 12	II 12	III 12	IV 12	I 13	II 13	III 13	IV 13	I 14	II 14[к]	III 14[к]
ВВП	млрд. грн.	257,7	311,0	369,8	363,6	293,5	349,2	387,6	378,6	302,9	353,0	394,7	404,3	313,0	372,7	428,2
Реальний ВВП	% дпр	5,1	3,9	6,5	5,0	2,5	3,1	−1,3	-2,3	-1,2	-1,3	-1,2	3,3	-1,1	-4,6	-5,3
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	13,2	14,2	16,1	18,5	7,8	12,3	11,0	5,5	6,5	9,5	8,4	6,8	5,7	-2,3	-13,2
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	2,0	2,9	-9,4	-6,6	3,3	4,8	9,9	1,5	1,1	-2,3	-3,3	-2,5	-9,1	6,9	-0,8
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	-1,8	3,7	9,7	12,0	13,8	17,5	-5,2	-4,9	7,0	-17,4	-7,7	-5,1	-19,1	-18,5	-29,9
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	19,4	4,9	0,3	-4,1	-7,3	-8,1	-3,8	-9,6	-9,0	-14,3	-7,9	-4,1	-2,0	-7,4	-19,3
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	38,1	23,3	12,5	5,2	-3,0	9,0	4,3	-2,6	-2,4	-18,4	-0,7	-1,8	-7,0	-11,3	-32,2
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	4,9	1,3	16,7	38,1	0,5	11,5	-8,3	-4,0	5,7	20,8	-2,0	38,2	6,0	-8,8	25,9
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	7,8	3,4	4,6	-2,9	1,1	1,8	-4,8	-5,5	-9,5	-9,2	-9,8	-8,9	-6,8	-8,4	-15,2
Будівництво (реальна)*	% дпр	1,7	10,9	0,1	2,0	1,2	3,4	-15,3	-20,8	-14,9	-20,8	-11,1	-7,7	-3,9	-16,9	-26,1
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	9,8	2,8	6,1	3,0	3,2	4,6	0,4	-1,2	1,6	-0,2	1,9	4,7	3,1	-9,1	-17,8
Транспорт (реальна)*	% дпр	10,2	7,9	5,7	11,1	-2,3	-3,3	-8,4	-9,5	-2,7	-0,6	2,8	2,8	-5,8	-6,1	-7,1
Платіжний баланс																
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	-1,6	-1,7	-2,6	-4,4	-2,1	-3,8	-4,0	-4,9	-3,1	-2,3	-6,0	-4,9	-1,3	-0,6	-1,0
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	-4,9	-4,4	-5,6	-9,5	-5,6	-8,7	-8,3	-10,3	-8,3	-5,1	-12,2	-9,8	-3,8	-2,1	-2,9
Баланс товарів	млн. дол. США	-3597	-2851	-4580	-5224	-3867	-5577	-5215	-5833	-4045	-3053	-7232	-5268	-1949	-567	-585
Баланс послуг	млн. дол. США	1262	1514	2007	1312	1299	1362	1975	1084	822	893	1919	480	589	142	-325
Поточні трансферти	млн. дол. США	1039	878	988	803	683	805	777	711	533	589	480	547	232	472	284
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	880	2422	2090	1623	1663	1091	2002	1871	821	472	1199	859	-713	-292	606
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	149	113	42	207	-3	74	83	339	705	579	664	-757	-239	-53	-77
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	36,4	37,6	35,0	31,8	31,1	29,3	29,3	24,5	24,7	23,2	21,6	20,4	15,1	17,1	16,4
Ринковий обмінний курс, грн./дол. США	середнє	7,95	7,98	7,99	8,01	8,03	8,04	8,09	8,11	8,11	8,14	8,15	8,21	9,14	11,71	12,58
Офіційний обмінний курс, грн./дол. США	середнє	7,94	7,97	7,97	7,98	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	8,86	12,71	12,58
Бюджет																
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	32,8	30,0	29,5	30,7	33,6	31,6	28,2	33,7	35,3	29,5	29,1	28,9	35,8	30,1	29,2
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	5,0	4,8	4,2	4,7	5,1	4,9	4,4	5,0	5,3	5,1	4,7	4,9	5,2	4,8	5,0
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	4,5	4,5	3,6	4,4	4,9	4,1	2,9	4,2	6,2	3,4	3,0	3,0	5,0	2,5	2,2
Податок на додану вартість	% від ВВП	7,6	12,9	9,6	9,6	10,8	10,3	8,6	10,0	9,7	9,1	8,2	8,5	8,8	9,7	8,1
Акцизні збори	% від ВВП	2,1	3,0	2,7	2,4	2,8	2,9	2,8	2,4	3,1	2,6	2,3	2,2	2,5	3,0	3,6
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	32,8	33,1	26,9	35,6	33,7	33,8	30,7	41,4	37,0	36,0	30,4	36,3	35,7	35,6	32,2
Поточні видатки	% від ВВП	31,5	30,8	23,9	30,1	31,8	31,3	27,7	37,4	35,7	34,1	28,5	33,5	35,2	34,6	30,5
Капітальні видатки	% від ВВП	1,3	2,4	3,0	5,5	1,9	2,4	2,9	4,0	1,3	1,9	1,9	2,8	0,5	1,0	1,7
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	-0,3	-3,4	-3,9	-5,5	-0,2	-2,6	-3,0	-7,8	-1,9	-6,3	-1,5	-7,4	0,1	-5,5	-3,3
Надходження від приватизації	% від ВВП	0,4	3,2	0,0	0,1	1,4	0,3	0,1	0,4	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
Ринок праці																
Середня зарплата (реальна)	% дпр	11,1	5,5	7,7	10,8	14,7	16,5	13,3	12,9	9,9	9,3	8,1	5,9	3,5	-4,1	-10,9
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	7,8	1,9	7,3	7,7	6,0	13,0	10,4	9,4	8,9	5,7	2,5	4,7	1,9	-1,9	…
Рівень безробіття (за методологією МОП)	% кум	8,7	7,7	6,9	8,2	8,4	7,1	6,6	8,0	8,0	7,5	7,0	7,6	8,8	8,2	…
Банківський сектор																
Грошовий агрегат М0	% дпр	15,7	11,5	8,6	6,3	4,7	6,7	5,2	5,5	9,7	9,8	12,3	17,0	19,2	31,9	28,8
Грошовий агрегат М2	% дпр	25,5	22,0	16,0	14,4	11,2	9,0	10,7	13,1	16,0	17,9	19,2	17,5	17,7	13,4	23,8
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	43,3	26,0	16,7	12,3	14,4	16,4	16,3	16,3	19,1	26,5	33,4	38,0	7,9	-2,3	-12,3
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	19,7	21,0	15,7	13,4	12,4	10,8	17,0	21,8	17,0	14,7	8,4	0,9	19,8	10,2	5,5
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	16,0	18,5	21,1	21,0	17,4	15,3	9,1	7,7	8,6	7,4	10,2	16,9	12,3	4,9	-0,8
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	-2,1	0,9	-2,3	-4,2	-7,0	-10,8	-9,9	-7,3	-4,4	-0,4	0,8	2,8	36,4	38,5	49,1
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	5,0	6,3	5,3	2,9	-2,9	-7,0	-8,0	-6,6	-5,6	-2,7	-0,5	2,9	26,3	24,4	24,6
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	67,2	66,6	64,4	62,9	61,5	59,8	59,1	57,8	55,9	55,7	55,1	53,2	58,5	59,1	59,8
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	13,1	13,5	14,1	18,4	15,5	15,6	19,5	20,8	16,2	15,3	15,3	16,5	18,4	17,5	16,4
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	10,2	9,8	8,8	8,4	8,2	8,2	8,5	8,8	9,4	9,7	9,6	8,8	8,7	9,4	9,2

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД
* зміна доданої вартості
[к] Дані не включають Крим, попередні оцінки платіжного балансу (НБУ), Нац.рахунки відповідно до SNA 2008 та КВЕД-2012, знецінення гривні вплинуло на дані банківської системи

Контакти:

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01030 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

Голова Правління

Ігор Бураковський
burakovsky@ier.kiev.ua

Виконавчий директор

Оксана Кузяків
kuziakiv@ier.kiev.ua

Директор з наукової роботи

Вероніка Мовчан
movchan@ier.kiev.ua

Центр економічних досліджень

Олександра Бетлій
betliy@ier.kiev.ua

Віталій Кравчук
Kravchyk@ier.kiev.ua

Дмитро Науменко
naumenko@ier.kiev.ua

Ірина Коссе
kosse@ier.kiev.ua

Катерина Фурманець
furmanets@ier.kiev.ua

Артур Ковальчук
kovalchuk@ier.kiev.ua

Микола Риженков
ryzhenkov@ier.kiev.ua

Костянтин Кравчук
k.kravchuk@ier.kiev.ua

Олекса Степанюк
stepaniuk@ier.kiev.ua

Віктор Гречин
grechyn@ier.kiev.ua

Центр досліджень сучасного суспільства

Ірина Федець
fedets@ier.kiev.ua

Ганна Опанасенко
opanasenko@ier.keiv.ua

Тетяна Олійник
oliinyk@ier.kiev.ua

Німецько-український агрополітичний діалог

Юлія Огаренко
ogarenko@ier.kiev.ua

Марія Ярошко
Yaroshko@apd-ukraine.de

Застереження

Місячний Економічний Моніторинг України, підготовлений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Копіювання без попереднього узгодження заборонено. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.